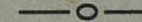

Av Landsmålsarkivets frågelistor äro till februari 1931 följande tryckta:

1. MJÖLKHUSHÅLLNING.
2. TRÖSKNING.
3. PERSONERNA I GÅRDEN OCH BYN.
4. HIMLAVALVET OCH VÄDERLEKEN.
5. TID OCH TIDSINDELNING.
6. BRÄNNVINSBRÄNNING.
7. LÖV- OCH MOSSTÅKT.
8. GRUVOR.
9. RENLIGHET.
10. TILLTAL OCH HÅLSNINGAR.
11. HANDEL OCH LIVET PÅ FÄRDVÄGAR.
12. FÅBODVÅSEN.
13. ELD OCH ELDGÖRNING.
14. BIN OCH BISKÖTSEL.
15. HÅGNADER.
16. BRÖDET OCH DESS TILLREDNING.
17. KOLNING.
18. TJÄRBRÄNNING.
19. NÖDBRÖD.
20. SKOR OCH SKOTILLVERKNING.
21. STRUMPOR, VANTAR M. M.
22. TRÄSLÖJD.
23. BYSMIDE OCH HOVSLAGERI.
24. SKIDOR, SNÖSKOR, SKRIDSKOR.
25. SLÄTTER.
26. HYTTOR.
27. ÅKERNS BEREDNING.
28. IDROTTSLEKAR I.
29. RÖRELSE.
30. VATTEN OCH VATTENDRAG.
31. UPPFOSTRAN.
32. GÅTOR.
33. BYGDER OCH ORTER SAMT DERAS INVÅNARE.
34. FOLKTRO OCH FOLKTRADITIONER RÖRANDE BERGSBRUK.
35. TALA OCH TIGA.
36. DOP OCH KYRKTAGNING.

Dessutom äro under förberedelse, under medverkan från andra institutioner och från enskilda, frågelistor rörande djurkroppen; människokroppen; kroppsliga livsyttningar hos människor och djur; människokroppens sjukdomar; människans utseende och åtbörder; människans ålder, kön och släktskapsförhållanden; arbete, trötthet och vila; brådska och snabbhet; sömn och vaka; förflyttning; barnet; äktenskapet; liv och död; idrottslekare II; syntax; jord och jordmån; kvarnar; växterna och deras livsbetingelser m. fl.

36. DOP OCH KYRKTAGNING

ÅBO 1930

ÅBO TRYCKERI OCH TIDNINGS AKTIEBOLAG

DOP OCH KYRKTAGNING.

I. Dopet.

1. Uttryck för att **döpa** (kristna, kärsna, bära fram till kristendomen, hära, funta)? Uttryck för **dop** (kristning).
2. **Tidpunkten** för dopet (räknat från födelsen). Skyndade man på med dopet? Redogör noggrant för skälen härtill! Vad tänkte man om den person, som var född och döpt på en och samma dag?
3. Undvekos särskilda veckodagar som dopdagar? Voro några särskilt föredragna framför andra? Skulle enligt folktron några barn döpas på en särskild dag? Vilken dag skulle t. ex. ett på fredagen fött barn döpas? Ansågs det vara av betydelse om dopet skedde i ny eller nedan?
4. **Platsen** för dopet. I hemmet, i prästgården, i kyrkan eller annorstädes? Skedde dopet vid läsförhör? Ansågs ett hemma förrättat dop lika betryggande som ett i kyrkan förrättat?
5. Beskriv **dopdräkten** och dess delar med angivande av de gamla benämningarna (dopkoltén, dopklänningen, dopmössan, doppåsen, kristningasäcken)! Anskaffa bilder och uppgiv mått! Vilken färg skulle dopdräkten ha för gossar? För flickor? Användes samma dopkolt för flera syskon i samma familj? Vad ansågs detta åvägbringa? Vem skulle anskaffa barnets dopdräkt? När har doppåsen senast varit i bruk? Vilken blev följden, om en gosse eller flicka fick dopkolt eller band på dopkoltén av orätt färg? Huru många nålar fick man använda i dopmössan? Vartill användes dessa nålar senare?
6. **Förberedelser**. Hur gjordes barnet redo för dopfärden?
7. Har man uttalat några särskilda språk före eller efter dopet? Har besvärjelse förekommit förrän man begivit sig till dopet? Huru lydde den? Var var barnet då placerat? Välsignades barnet förrän det

fördes till dopet? Av vem? Med vilka ord? Var? Välsignades barnet även vid hemkomsten? På vilket sätt?

8. Har man tänkt sig att barnet fick några vissa egenskaper, om det fördes till kyrkan redan före dopet? Jfr nr 35!

9. Vad gjorde man med barnet strax före avfärden till dopet? Satte man ett gossebarn på hästryggen, innan det fördes till dopet? Vad gjordes med ett flickebarn? Bar man barnet före dopfärden kring en jordfast sten? Varför? Förekom det att barnet före dopfärden placerades på ett skinn? Varför? Jfr nedan nr 40!

10. Har barnet piskats (eller slagits med handen), innan det fördes till dopet? I vilken avsikt? Varav bestod piskan? Vid vilket tillfälle utfördes detta?

11. Lade man före dopfärden något i barnets kläder eller i barnets mun? Sparade man sedan dessa saker för något särskilt ändamål (t. ex. nålarna i doplindan)? Sattes någon del av efterbörden, t. ex. en del av navelsträngen i doplindan? Eller medtogs en del av fosterhinnan för att möjligen i smyg doppas i dopvattnet? Varför? Har en kvist satts med i doplindan? Varför?

12. Satte man något i barnets vagga, då barnet upplyftes därur för att föras till dopet? Varför?

13. Beskriv **dopfärden** och deltagarna i densamma! Skulle fadern följa med på dopfärden? Om han uteblev, varför gjorde han det? Förekom det någonsin av gammalt, att modern deltog i färden? Om modern icke var med på dopfärden, var skulle barnet vara placerat, då det lindades för att föras till dopet?

14. Känner man till berättelser om särskilt besvärliga dopfärder?

15. Räcktes barnet vid uppbrottet till dopfärden genom ett fönster? Varför? Eller iakttogs någon annan sed vid uppbrottet? T. ex. vid övergåendet av tröskeln?

16. Vad iakttogs, då modern uppgav barnets namn åt gudmodern?

17. Blev barnet vid dopfärdens anträdande buret över brinnande kol eller eld? I vilket syfte? Eller fördes något eldkol eller en eldgaffel med? Bar fadern barnet över en bäck eller något dike? För vilket ändamål? Beskriv vad som företogs med barnet vid överskridandet av en bäck!

18. Var någon viss väderlek särskilt önskvärd? Föredrog man snöväder vid dopfärd? Varför?

19. Följde man vid dopfärden allmänna vägen eller en sidoväg?

20. Hur körde man? Var det något man ej fick föra barnet över, t. ex. en kullfallen gårdesgård? Varför? Var det däremot något man gärna körde med barnet över, t. ex. såstängen? Varför? Skulle barn av olika kön på dopfärden placeras på vänster eller höger sida i fordonet?

21. Gör man något för att skydda barnet under dopfärden mot onda maktens inflytelse? Var barnet mera utsatt för att kvävas av sina kläder på vägen till dopet eller på återfärden? Varför?

22. Kastade man något i bäcken eller ån, över vilken dopfärden gick fram? Varför? Ropades då första gången barnets namn? Vilken orsak uppger man härför?

23. Om barnet i båt fördes till dopet, vad hade man då att iakttaga?

24. Åstadkom man buller under dopfärden (t. ex. genom avskjutande av skott)? Kastade man stenar?

25. Kastade de, som förde barnet till dopet, någonting bakom sig? I vilken avsikt? Eller skedde sådant på återfärden? Var färden till eller från dopet farligare för barnet?

26. Gällde det att iakttaga något annat under dopfärden, t. ex. vid möten?

27. Skulle faddrarna under dopfärden akta sig för att förlora något? Varför?

28. Satte man skenbara hinder i vägen för dem, som voro stadda på dopfärd? Varför?

29. Iakttogs någonting särskilt vid eller med dörrarna, då barnet genom dem bars till dopet? Vad? Varför? Vad skulle iakttagas vid kyrkdörren? Sökte man under dopfärden bringa barnet i beröring med något föremål, som stått i samband med döda, t. ex. likbåren i vapenhuset, ett likbräde, eller hästdon, som använts, då ett lik förts till graven? På vilket sätt? Varför?

30. Variifrån, när och i vilket kärl hämtade man **dopvattnet**? Huru skulle det bäras? Huru gick det, om någon droppe därav föll på marken? Lade man något särskilt föremål i dopvattnet? Vilket? I vilket syfte? Vilka kärl ha använts som dopskålar?

31. Känner ni någon dopfunt, som är av särskilt intresse? Beskriv den. Känner ni till någon folketro om dopfuntar?

32. Fick man döpa flera barn i samma dopvatten? Döpas gossarna eller flickorna först? Vad ansågs bliva följderna om gossar och flickor döptes i varandras dopvatten? Eller tvillingar?

33. Vad gjorde man med dopvattnet? Sparades det? För vilket ändamål? Om det kastades bort, vart fick man då icke kasta det? Vart skulle dopvattnet kastas? Flickors? gossars?

34. Beskriv seder, som iakttogs under **dopakten** och därtill knutna föreställningar! Vem bär fram barnet och håller det vid dopet? Vad kallas hon (b ä r a g u m m a, s t o r g u d m o r)? Jfr nedan nr 48!

35. Iakttog man något under eller efter döpelseakten för att barnet skulle få vissa egenskaper (t. ex. att faddrarna läste högt efter prästen, för att barnet skulle få gott minne)? Jfr nr 8!

36. Ansågs dopets kraft beroende av sättet, varpå det verkställdes? Vad blev följderna, om något ord i dopformuläret utelämnades? Vilka faror ansågs det medföra för barnet, om prästen vid dopet stapplade, hostade eller dyl.? Var det av betydelse, att prästen hade alla sina tänder kvar?

37. Tog man några tydor om barnets blivande egenskaper och öden

av dess eget beteende under döpelseakten (barnets skrik, nysande, smackande och dylikt)? Vilket inflytande hade det på barnet, om kyrkklockorna ringde, då barnet frambars till dopet?

38. Vilka föreställningar hade man angående den färg barnets hy fick efter dopet? Vad betydde det, om barnets hy blev gul efter dopet? Vad hade man omedelbart efter dopet att iakttaga för att barnets hy icke bleve gul för hela livstiden?

39. Vilken roll ha ljus, salt, bröd, mynt, ringar och möjligtvis alkviskar eller av al gjorda föremål spelat i samband med dopet?

40. **Efter dopet.** Känner man till seden, att barnet efter dopet (eller efter födelsen) placerades på marken, på golvet, under en bänk eller på ett bord? Varför? Vem lyfte upp barnet därifrån?

41. Vem förde barnet hem? Är någonting särskilt om hemfärden att berätta? Tog man alla barnets klädesplagg tillbaka hem efter dopet, eller försökte man i smyg fälla något av dem t. ex. bakom prästens dörr? Varför?

42. Med vilka ord lämnade faddrarna barnet tillbaka till modern? Tog man tyder rörande barnets kommande liv av hästens beteende efter hemkomsten från dopet?

43. Vad gjorde man med barnet vid och strax efter hemkomsten från dopet? Skulle man möta det med en kaka bröd, dra slipsten med barnet på armen eller dylikt? Skyndade sig gudmodern att äta medan hon hade barnet i famnen? Satte hon smör i barnets mun? Iakttog man någonting särskilt med barnets dopkläder efter hemkomsten? Huru länge skulle barnet ha dem på sig?

44. Moderns och andra hemmavarandes göranden och låtanden i hemmet, medan dopet försiggick?

45. Känner man särskilda bruk vid **barnsöl**? Huru kallades denna fest? Huru skedde inbjudningen av gästerna och vad kallades den, som bjöd (*högsparare*)? Vilka inbjödos? Måste man alltid antaga en inbjudan till barnsöl? Varför? Måste i ett avböjande svar vissa ord undvikas? Vad bjöds åt gästerna? Sattes något särskilt i gröten vid barnsöl? Var en förstfödd barnsöl rikligare än de följande barnens? Offrade man något åt tomten vid barnsöl? Skulle man spilla något av det, som förtärdes, på marken? — Kunde ordet *barnsöl* användas om middagsmålet på juldagen?

46. Vem stod för kostnaderna för barnsölet? Vem skulle anskaffa barnets dopdräkt? Hedrades barnmorskan på något särskilt sätt vid barnsölet? Fick hon någon gåva? Gjorde man insamling vid dopet för fattiga och barn?

47. **Faddrar.** Vad kallades det att stå fadder (*gumra*)? Faddrarnas antal? För gossar, för flickor? Förr? Numera?

48. Huru benämnde man de olika faddrarna: *guffar*, *gumme* 'manlig fadder', *gummor*, *gumma* 'kvinnlilig fadder'? Kunna dessa ord användas även som tilltalsord till äldre man eller äldre kvinna i

allmänhet? Finns särskild benämning för 'ogift manlig fadder' (*goss-gumme*, *drängfadder*, *pigguffar*, *lisselguffar*), för 'ogift kvinnlig fadder' (*piggummor*, *lisselgummor*), för 'gift manlig fadder' (*storguffar*), för 'gift kvinnlig fadder' (*storgummor*)? Vad kallades faddrar, som vidtalats att övervara dopet, då de rätta äro hindrade (*långuffar*, *långummor*)? Finnas benämningar av samma art som t. ex. *gumbele* 'farbror (morbror)', som stått fadder åt någon? Funnos talesätt om att bjuda till fadder, t. ex. «Gå med vita käppen och nerslagna hatten» eller dyl.? Vad kallades den fadder, som bar barnet till dopet? Är något att berätta om faddrarnas dräkt eller det de hade med sig?

49. Bruk och talesätt vid inbjudande till fadderskap. Inbjudes muntligt eller skriftligt till fadderskap? Tag tillvara bevarade bjudningsbrev eller skriv av dem! Vem gick omkring och bjöd till fadder? Vad hade denne då att iakttaga (t. ex. rörande klädedräkten)?

50. Berätta om den upphöjelse, som ansågs ske med den, som första gången stod fadder! Anför talesätt, som belysa detta!

51. Vem bedes vanligen att stå fadder? Vem får icke kallas att stå fadder? Voro barnets föräldrars brudtärnor och marskalkar eftersökta? Ansågs inbjudan förplikta att stå fadder? Varför? Vad kunde ske, om man icke antog en inbjudan att stå fadder? Anför talesätt som belysa detta!

52. Efter vilka regler utsågos gudmor och övriga faddrar? Fick enligt folktron en havande kvinna stå fadder? Och skulle hon i sådant fall iakttaga någonting särskilt beträffande sin klädsel, t. ex. förklädet, eller besitta några särskilda personliga egenskaper? Vilken fara kunde hennes fadderskap utgöra för henne, hennes blivande barn och det barn, som hon frambar till dopet?

53. I vilka avseenden trodde man, att gudmodern (hennes uppförande under dopet eller hennes egenskaper) kunde inverka på barnets egenskaper eller framtida lycka? Ansågos även övriga faddrar ha inflytande härpå? Hade färgen på faddrarnas dräkt något inflytande på barnet? Vilket inflytande hade det på barnet, om faddrarna sovo tillsammans natten efter dopet?

54. Ansågs det bringa lycka, om man första gången stod fadder för barn av annat kön? Eller för ett barn fött utom äktenskapet?

55. Uttryck och talesätt i samband med fadderskapet.

56. Vilket har faddrarnas förhållande till dopbarnen varit? Giv en möjligast noggrann skildring härav! Huru länge har faddrarnas ansvar för dem ansetts fortbestå? Vilka skyldigheter hade faddrarna med avseende å barnets vagga, vid barnets avvänjande, senare under barnets livstid, eller om barnet dog? Huru inverkade det på ett sjukt barn, om dess gudmoder kom på besök till det?

57. När ha barnen gjort besök hos faddrarna? Ha de då mottagit

någon gåva av faddrarna? Huru har den kallats? Ha barnen givit gåvor åt faddrarna, och i så fall vilka? Jfr nr 62!

58. Vad tänkte man om faddrarnas förhållande till varandra och till barnets föräldrar? Lämnade faddrarna gåvor åt varandra?

59. Har fadderkrona, fadderkrans och fadderkyss växlats mellan faddrarna? Beskriv dessa seder noggrant, ifall de äro kända.

60. Innebar det lycka i något avseende för den person, som hade många gudbarn?

61. **Gåvor.** Ihågkom fadern i samband med dopet barnet med någon gåva? Planterade han något träd åt barnet? Hade detta träd något samband med barnets liv? Huru kallades det? Planterades trädet i samband med barnets födelse? Planterades en blomma eller annan växt vid tiden för födelsen eller dopet? Erhöll barnet något husdjur i faddergåva? Var dettas öde förknippat med barnets liv? Huru benämndes detta djur?

62. Gåvor i samband med dopet till föräldrarna? till faddrarna? till barnen? till prästen? Berätta noga om alla dessa gåvor! Vad kallades de? Huru länge sparades de gåvor barnen mottogo? Beskriv seden att ge «tandpenningar» åt barnet! När gävos «tandpenningar»? Före, efter eller vid dopet? Eller vid den första tandens framträdande? Vem gav sådana? Huru skedde det? Hurudana mynt gävos? Vad åsyftade man med denna sed? Gavs även annat än penningar i tandgåva?

63. Ha faddergåvorna medförts på dopfärden och möjligen givits redan i kyrkan eller i prästgården i omedelbart samband med dopet? Varför?

64. Känner man till, att faddergåvor avlämnats under uppläsande av någon skämtsam ramsa eller vers? Eller skedde det allvarligt och högtidligt?

65. Vilken kraft och betydelse hade faddergåvorna (brödet, skjortan eller linnet, skeden, penningar) i barnets och faddrarnas liv? Vilken betydelse efter döden? Vilka förpliktelser ansågos faddergåvorna ålägga barnet i detta livet? I det kommande?

66. Förekom det, att faddrarna skulle ge barnet gåvor (f a d d e r k a k a, g u d m o r b u l l e) en längre tid vid särskilda tillfällen (födelsedagen, jul)? När upphörde denna skyldighet för faddrarna? Vid konfirmationen?

67. Vad föreställde man sig om det barns dödskamp, vilket aldrig fått en faddergåva? Vad tänkte man skulle ske, om efter döden barnet och den av faddrarna möttes, vilken icke givit barnet någon gåva?

68. Återgiv uttryck och talesätt i samband med faddergåvor. Har detta ord använts för att uttrycka annat än vad ordet egentligen innebär?

69. **Dop av utom äktenskapet födda barn.** Gjordes skillnad vid dop av barn födda inom och utom äktenskapet? Hur förhöll det sig med faddrarnas antal i det ena och andra fallet?

70. **Nöddop.** Berätta härom (vem som utförde det m. m.)! Fingo föräldrarna förrätta nöddopet? Under vilka förhållanden fick modern utföra det? Var skulle hon då hålla barnet? Har man vid något tillfälle nöddöpt barnet i moderlivet? Eller under själva födelsen? Vad kallades ett sådant dop? Namngivningen vid ett sådant dop? Berätta vid vilka tillfällen barnet välsignades redan före dopet. Vem utförde det? Hade faderns välsignelse någon särskild verkan?

71. Vad kallade man det, att prästen bekräftade ett nöddop (b r i m s i g n a)? Har det inträffat, att man icke uppgivit för prästen, att barnet blivit nöddöpt? Varför?

72. **Dopets betydelse.** Vad ansåg man härom? Förr? Nu?

73. Varav hotades det odöpta barnet? I vilken grad trodde man, att barnet genom dopet skyddades mot onda makter?

74. Berätta sägner, som ha samband med dopet (t. ex. om goda och dåliga faddrar, om Jungfru Maria eller döden som fadder, etc.)!

75. Känner ni till tavlor eller papper innehållande namnsdagsgratulation, vilka överlämnats t. ex. av en mor till hennes dotter och i vilka hänvisas till dopet och dess förpliktelser? Beskriv eller avbilda dem!

76. **Barnets namn.** Efter vem brukade man uppkalla barnet? Har man med förkärlek valt föräldrarnas, far- och morföräldrarnas, faddrarnas namn?

77. Försökte man undvika att uppkalla barnet efter levande personer?

78. Kunde man giva barnet någon avlidens broders eller systers namn? Vilken avlidens släktings namn gav man särskilt gärna? Eller undvek man i allmänhet att giva barnet en avlidens släktings namn? Varför?

79. Tänkte man sig barnets karaktär och levnadslopp stå i något förhållande till det namn det bar? Eller till den persons egenskaper och liv, efter vilken barnet uppkallats?

80. Huru många namn har vanligtvis givits i dopet, och vem har bestämt namnen?

81. Har namnet förbytt till ett annat, vid vilka tillfällen och varför (då barnet vuxit och dess natur börjat framträda; vid sjukdomsfall)? Enligt vilken grund har det nya namnet givits? Har nytt dop då verkställts? Har det ansetts, att barnets livsöde förbytt med det nya namnet?

82. Om ett barn tros ha blivit sjukt genom att det icke erhållit en bestämd avlidens namn, huru skulle man då göra det friskt?

83. Har offer verkställts i samband med namngivningen? Vad offrade man? Har lotten ibland fått avgöra, vilket namn barnet skall få?

84. Har man undvikit att i förtid yppa barnets namn? Varför?

85. **Odöpta och bortbytingar.** Vilka benämningar har man för ett odöpt barn (h e d n i n g, h e d e n)?

86. Berätta om bortbytingar! Hur visste man, att de voro bortbytingar? Huru tidigt kunde ett barn bli bortbytt? Kunde det ske redan före födelsen? Varav förorsakades det? Huru kunde detta avvärjas? Huru sent kunde bortbyttandet ske? Kunde det ske ända tills barnet fick sina första tänder?

87. Vad skulle syskonen iakttaga gentemot det odöpta barnet (var det t. ex. förbjudet att kyssa det)?

88. Berätta om ni känner fall, där enligt folktron det späda barnet har utgjort ett skydd? Har det varit ett döpt eller odöpt barn?

89. Har ett döpt eller odöpt barn en svårare dödsdöds kamp? Varför?

90. Fruktade man dem, som dött odöpta? Ha de oroat människor? Huru har man befriat sig från dem? Finnas berättelser härom? Funnos gengångare? Vad har enligt folktron skett med barn, som dött odöpta?

91. Vilken färg användes på odöpta barns kistor? Eller voro de omålade? Eller hade de samma färg som de döpta barnens?

92. Var begravdes odöpta barn och dödfödda barn?

93. Begravdes de odöpta barnen liggande i annan riktning än de andra avlidna?

94. Fick man begrava odöpta barn i familjegraven? Förekom begravningsfölje? Hölls kalas vid ett odöpt barns begravning?

95. Iakttog man särskilda bruk, då odöpta barn begravdes på kyrkogården (fördes de t. ex. på andra vägar än vanliga lik)? Vid vilken tidpunkt började man begrava liken av odöpta barn på kyrkogården? Vad gjorde man för att ett odöpt barn skulle få ro i graven?

96. Vartill kunde mull från ett odöpt barns grav användas?

97. Kunde det odöpta barnet eller dess klädesplagg användas för att befodra jakt- eller fiskelycka? På vilket sätt?

98. Känner Ni till sägner som tala om, huru man använt någon kroppsdelen av ett odöpt, avlidet barn för något särskilt ändamål?

99. Känner ni till sägner om underjordiskas (jordbyggares, underbyggares) dop? Förekommer någon folktro och folksed i samband med Menlösa barns dag såsom de döda odöpta barnens dag? Känner ni till uttryck och talesätt om, vart de barn komma, som dö odöpta?

II. Kyrktagningen.

100. Vad kallades den icke kyrktagna kvinnan (barnsängshustru, hednaskvinnan, heden)?

101. Hur lång tid efter barnets födelse skedde kyrktagningen? Efter gosse, efter flicka? Varför gjordes skillnad? Iaktogs något besträffande barnets dräkt, särskilt mössan, före moderns kyrktagning?

102. Var barnaföderskan före kyrktagningen utsatt för onda makters inflytande? För vilka? Hur skyddade hon sig mot dessa?

103. Vad borde en barnsängskvinna göra eller underlåta, innan hon blev kyrktagen (t. ex. att kamma sig, att se sig i spegeln o. s. v.)? Vilka ställen i gården fick hon icke besöka (källaren)? Vad hade hon att göra, om någon räckte henne handen till hälsning? Vilka följder hade det för henne själv, barnet eller andra, om hon ej iakttog dessa föreskrifter?

104. Klädde hon sig i en främmande dräkt, t. ex. sin mans, när hon gick ut? Iaktogs någon skillnad i kvinnans klädedräkt före och efter kyrktagningen, särskilt med hänsyn till underkläderna?

105. Fick hon lämna hemmet före kyrktagningen? Vad ansåg man, att en sådan kvinnas besök hade för följder? Huru bemötte man henne?

106. Borde modern göra något för att skydda sig själv eller barnet, innan hon första gången lämnade hemmet efter barnets födelse, eller då hon begav sig till kyrkan för att kyrktagas?

107. Förde hon någonting med sig på sin kyrkogångsfärd (bakverk, örter, något av efterbörderna, t. ex. en del av navetsträngen)? Vad skulle hon sedan göra med detta, t. ex. under hemfärden från kyrktagningen?

108. Företogs någon rening av hemmet, medan hustrun var på sin kyrkogångsfärd? Eller medan barnet var till dopet?

109. Hade kyrkogångskvinnan något att iakttaga på vägen till kyrkan, när hon kom till kyrkogården eller till själva kyrkan? Eller vid ingångsdörren?

110. Har mannen haft att iakttaga några förhållningsregler under barnsängstiden och före kyrktagningen, och i så fall, vilka och i vilken avsikt? Borde även han hålla sig hemma?

111. Huru och var försiggick kyrktagningen? Vem eller vilka följde kyrkogångskvinnan på hennes färd till kyrkan? Vad kallades dessa? Vad menas med förgångskvinnan? Kunde enligt folktron kyrktagningen inverka något på en kvinna, som aldrig fått barn, men som lyckats bli delaktig av denna handling?

112. Skulle kyrkogångskvinnan «offra» något åt prästen eller kyrkan? Vad kallades detta «offer» (altaremat)? Vad betyder kvinnans altare? Förekom seden, att kvinnan lade en penning i prästens hand, då hon blev kyrktagen? Vad trodde man, att denna penning åstadkom? Känner man till annan folktro i samband härmed?

113. Var det något hon borde göra eller underlåta under själva kyrktagningen? Vad borde hon iakttaga, då hon efter kyrktagningen tog plats i kyrkbänken bl. a. för att modersmjölken icke skulle sina? I vilken avsikt har hon satt en spegel på pallen under sitt knä vid kyrktagningen?

114. Vad borde hon iakttaga på vägen från kyrkan och då hon kommit hem?

115. Brukade någon motsvarighet till kyrktagningen iakttagas efter missfall? Var det någonting särskilt kvinnan enligt folktron vid detta tillfälle hade att iakttaga? Huru inverkade det på henne, om hon

var närvarande, när en kvinna, som icke haft missfall, blev kyrktagen? Vad skulle hon då iakttaga?

116. Brukades kyrkogångskalas? Vad kallades detta (i n g å n g s-ö l, f ö r g å n g s ö l)? Huru firades det?

117. Kyrktagningens betydelse i det allmänna medvetandet? Dess namn? Anför namn och talesätt som belysa folkliga uppfattningar om kyrktagningen?

118. Känner man utom kyrktagning några andra reningsseder, som kvinnor iakttagit efter barnsbörd?

*

Upptecknarna anmodas att vid besvarandet av frågelistan meddela, huruvida de uppgivna sederna och föreställningarna varit allmänna eller sällsyntare, huruvida de ännu äro vanliga eller om blott gamla personer minnas dem. Särskilt värdefulla äro b e r ä t t e l s e r om bestämda barndop etc., som meddelaren själv varit med om. Vid besvarandet av frågorna hänvisas lämpligast till frågans nummer. Alla meddelanden angående folksed och folktro samt ordspråk, talesätt och sägner, vilka hänföra sig till dopet och kyrktagningen, äro synnerligen välkomna, även om icke någon av de ovan framställda frågorna särskilt skulle beröra dem.

Ovanstående frågelistan är en ny, delvis omarbetad upplaga av den skrift «Frågor om dop och kyrktagning», som publicerats av pastor, fil.mag. Werner Wirén, Borgå, i Budkavlen årg. VIII, nr 3 (1929). Denna omarbetning har gjorts under hänsyn till att stora partier av första upplagans stilsats bibehållits. Vid denna omarbetning, som är gjord inom Landsmålsarkivet, har pastor Wirén benäget medverkat.